

Мицик Ю. А.

ІЗ ДОКУМЕНТАЦІЇ КОРОЛЯ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ ЯНА ІІІ СОБЕСЬКОГО

У публікації подано сім документів короля Речі Посполитої Яна ІІІ Собеського, виявлених у архівосховищах Польщі і вперше введених до наукового обігу. У супровідному тексті проаналізовано документи, які дають змогу пролити додаткове світло на українсько-польські дипломатичні відносини, боротьбу Речі Посполитої з турецьким нашествям 70–80-х рр. ХVІІ ст.

Ключові слова: Річ Посполита, Гетьманщина, козаки, дипломатія, джерела, епістолії.

Ян ІІІ Собеський, король Речі Посполитої у 1674–1696 рр. — один із найвидатніших польських державних і військових діячів, який уславився зокрема перемогою над турецькими військами під Віднем у 1683 р. Для українців важливим є те, що в його жилах текла і українська кров (русином-українцем вважав його зокрема видатний польський художник, який писав історичні полотна, Ян Матейко), і те, що він мав певний сантимент до України: любив українські пісні й танці, і особливо те, що він хотів розширити автономію Правобічної Гетьманщини. Звісно, його постать привертала велику увагу істориків, починаючи з сучасних йому хроністів. У наш час вийшла капітальна монографія видатного польського історика Збігнева Вуйціка, присвячена життю й діяльності цього короля¹. Виходили з друку й публікації листів та універсалів Яна ІІІ², але це тільки невелика частина його документальної спадщини, яка розпорошена по різних архівосховищах Польщі.

Під час праці в архівах і відділах рукописів головних наукових бібліотек Польщі нам удалося виявити низку невідомих універсалів і листів Яна ІІІ, а також листів до нього. Серед останніх зокрема варто відзначити листи до Яна Собеського (тоді ще великого гетьмана коронного) кримського хана Мурад-Гірея³, гетьманів України Петра Дорошенка⁴, Юрія Хмельницького (вже як архимандрита Гедеона)⁵. В останньому

Хмельниченко з гіркою іронією згадує про своє ув'язнення в Мальборку — колишній столиці Тевтонського ордену і пише, що «краще вже пити турецьку каву, ніж німецький бір» (нім. Bier — «пиво»), прозоро натякаючи на зміну своїх зовнішньополітичних пріоритетів. Частину з цих виявлених листів Яна Собеського ми вже надрукували⁶.

Тут наводимо тексти семи листів 1670–1688 рр. Яна Собеського, які певною мірою стосуються України. Деякі листи подано в польському оригіналі, деякі — в перекладі. Останнє зумовлено тим, що рукопис № 176, у якому вони зберігаються в копіях, написаний каліграфічним почерком кінця ХVІІІ ст., оцифровано польськими архівістами, тож кожен може його легко знайти на сайті Бібліотеки Чарторийських. Це дає змогу зекономити обсяг цієї статті. Слід сказати, що частину листів ми виявили у т. зв. теках Адама Нарушевича. Останній, визначний просвітитель ХVІІІ ст., був ініціатором створення копій документів, оригінали яких пізніше загинули, як-от з архіву короля Станіслава-Августа Лещинського. Зазначимо також, що лист Яна ІІІ до уніатського митрополита у 1674–1693 рр. Кипріяна Жоховського від 28 вересня 1682 р. ми занотували дуже стисло. У ньому йдеться про арешт турками Юрія Хмельницького. Ми надрукували також лист Яна ІІІ до Інокентія Гізеля початку 80-х рр. ХVІІ ст.⁷

Отже, під № 1 у цій публікації розміщено універсал великого коронного гетьмана Яна Собеського. Цей документ — проїжджий універсал (глейт), виданий у Тереховлі 20 вересня

¹ Z. Wójcik, *Jan Sobieski 1629–1696* (Warszawa, 1983).

² A. Grabowski, *Ojczyznie spominki w pismach do dziejów dawnej Polski*, t. 2 (Kraków, 1845). Тут надруковано 24 листи Яна Собеського за 1670–1686 рр.; J. Sobieski, *Listy do żony Marii Kazimierzy* (Kraków, 1860); J. Sobieski, *Listy do Marysienki*, t. 1–2 (Warszawa, 1973).

³ Бібліотека Чарторийських у Кракові. Відділ рукописів (далі – БЧ. ВР). № 165. Арк. 869.

⁴ Там само. № 161. Арк. 5. Лист від 1.09.1666 р.

⁵ Там само. № 165. Арк. 669. Лист 1669 р.

⁶ Ю. Мицик, «3 документації гетьмана Петра Дорошенка», в *На пошану 80-річчя професора Теодора Мацьківа* (Київ, 1990), 70–102.

⁷ БЧ. ВР. № 179. Арк. 131; Архів Головного Актив Давніх. Архів Замойських. № 3036. Арк. 246–247.

1670 р., адресовано коронному війську, яке стояло в Україні. Універсал було дано поручникові Криштофу Ласко, який їхав як королівський посланець до Білої Церкви, де мав провести переговори з представниками гетьмана Петра Дорошенка. Історик Дмитро Дорошенко згадує Ласка, коли пише про події листопада 1670 р., але він не знав цього проїжджого листа⁸. Цього листа побіжно торкнулися В. Смолій і В. Степанков⁹, але й цього разу він залишився недрукованим.

Документи № 2 і 3 написав король 23 жовтня 1674 р. у Брацлаві. Перший із них — це великий за обсягом універсал. Ян III пояснює тут військову ситуацію, яка склалася після турецького наступу в Україну (падіння Умані й Ладжино і низки інших подільських міст), інформує про місію свого посла Карвовського до Дорошенка, про непевність Московської держави як союзника. Одночасно було направлено листа до гетьмана Петра Дорошенка. У ньому містилася подяка за посольство Івана Момота, який говорив про можливу пропольську орієнтацію Дорошенка, всупереч укладеному раніше підданству Османській імперії. У відповідь Ян III відправив до Чигирини посольство на чолі зі львівським єпископом Йосифом Шумлянським і холмським підстолеєм, полковником Станіславом Морштиним.

Лист № 4 подано у вигляді реґесту, оскільки тільки незначну його частину присвячено Україні. Це лист Яна III від 29 листопада 1674 р. з Брацлава до литовських гетьманів Міхала Казимира Паца (великий гетьман у 1667–1682 рр.) і Казимира Яна Павла Сапіги (польний гетьман у 1681–1682 рр.). Тут король закликав гетьманів до виступу в похід для оборони Речі Посполитої.

Три наступні листи (№ 5, 6 і 7) було адресовано згаданому вище К. Я. П. Сапізі, литовському гетьману польному у 1681–1683 рр. і гетьману великому у 1683–1703 рр. У першому з них Ян III згадує про успіхи австрійського імператора Леопольда I у боротьбі з турецьким нашествям, пише, що турки не хочуть покинути Кам'янець-Подільський, незважаючи на втрати. У другому листі від 1686 р. (№ 6) Ян III закликав Сапігу до виступу в похід, тим більше, що папа римський обіцяв грошову допомогу. Слід врахувати, за словами короля, що новий турецький паша йде до Кам'яця-Подільського, туди стягу-

ються і татарські орди. Як тільки виросте трава, вони підуть у наступ. Нарешті у третьому листі 1688 р. (№ 7) король сповіщає Сапігу про надіслання йому якоїсь документації «з відомого предмета» і висловлює надію, що Сапіга застосує необхідних заходів. Сповіщає також про отримання відомостей із Москви.

Отже, наведені документи не тільки доповнюють уведену до наукового обігу спадщину Яна Собеського. Вони дають змогу повніше уявити польсько-українські дипломатичні відносини 70-х рр. XVII ст., заходи Речі Посполитої з організації боротьби з турецьким нашествям 70–80-х рр. XVII ст.

Зазначимо, що латинські слова й вирази переклав Максим Мешков, за що висловлюємо йому велику вдячність.

№ 1

1670, вересня 20. Теребовля. Універсал — проїжджий лист великого коронного гетьмана

Jan na Złoczowie i Zołkwi Sobieski, marszałek i hetman wielki koronny, jaworowski, stryjski, kałuski, barski etc starosta.

Wszem wobec i każdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć należało, osobliwie jednak pp. pułkownikóm, setnikom, asawuóm, atamanom horodowym i ich nakaznym Wojska Zaporozkiego, po horodach, miasteczkach i wsiach w Ukrainie mieszkającym, przy powinszowaniu zdrowia dobrego niniejszym pismem moim oznajmuje, iż j. m. pan Krzystoph Łasko, porucznik rotы pancерnej jaśnie oświęconego książeяcia j. m. Ostrowskiego a комиссарz od k. jo. mści naznaczony, idzie tak do j. m. pana Piotra Doroszenka, hetmana Wojska j. k. mści Zaporozkiego, jako też do Białej Cerkwie dla uznania krzywд różnych, spisania szkod i uczynienia słusznej inquisitiej; względem (te)go wszystkim tamże w Białej Cerkwi i z jakiej przyczyny stało. Przetoż aby wszedł pomieniony j. m. pn. комиссарz w sprawie pokoju do Białej Cerkwie idący po horodach, miasteczkach i wsiach, z należytą ludzkością i zwyczajną wygodą bez wszelakiej trudności i omieszkania był przymowany, pilnie żądam i proszę. Wyświadczoną ludzkość i obserwacją pp. posłowie i wszelki człowiek od Wojska Zaporozkiego przechodzący, wzajemnie przy wszelakim bezpieczeństwie od nas w tych tu krajach uznawać zawsze będzie. Na co się ręką własną dla niewątpliwej wiary podpisawszy i piewczęć moje przycisnąć rozkazałem.

Datt w obozie pod Trębowłą d. 20 7bris anno 1670.

(Бібліотека Варшавського університету. ВР)

⁸ Д. Дорошенко, *Гетьман Петро Дорошенко* (Нью-Йорк, 1985), 321, 323.

⁹ В. Смолій і В. Степанков, *Петро Дорошенко. Політичний портрет* (Київ, 2011), 266.

№ 2

1674, жовтня 23. Брацлав. Універсал короля Яна III

З рукопису архіву короля Станіслава Августа. Ян III з милості Божої польський король.

Вельможні, уродзоні, люб'язно і вірно нам милі. Дійшов до нас лист люб'язності і вірності вашої з доказом піклування, котру люб'язність і вірність ваша старається виявити суспільному благу. Це приймаємо вдячно, думаючи, що люб'язність і вірність ваша вступ до належного трактату значно прибрали (?). З листів в[еликого] канцлера В[еликого] кн[язівства] Лит[овського] і уродзого Венцлавського ми зрозуміли, що на столицю ще не прийшла відомість, що турецький султан не до нас, до Львова, обернув всі свої сили, але в Україну проти Москви. Ми не дивуємось тоді, що Москва і допомоги не давала і заради збройного союзу з нами не об'єднувалась. Хотіла отже у нас щось ви торгувати на допомогу своїм намірам. Тепер коли ми вже не в Поділлі або Руському воєводстві не собі, але зарада допомоги їм хочемо з'єднуватися в Україні, і розуміємо, що ця угода, котра до вподоби і смаку їх є, як стагоwnісу (?) мала піти, відклавши тоді головну справу зичимо в порозуміння з ними увійти і сказати, що ми зразу після елекції відправили до візира уродзого Карвовського, повідомляючи йому про наше обрання так, як і до всіх монархів, пропонуючи при цьому йому нашу схильність до миру, однак на підставі таких умов, щоб все захоплене повернули; і щоб Москва у цьому мирному договорі була разом з нами згадана. На доказ того, що ми з ними щиро вчиняємо, посилається копія перекладеного листу візира. Третя умова була, щоб цей мир в Молдавії був трактований, а після цього турецький султан не рушав далі Цецори. Але коли уродзоний Карвовський для безпечнішого проїзду на Семигородську землю мусив об'їжджати, то султана не застав у Молдавії і наздогнав його аж під Стіною. Аж тоді цьому уродженому Карвовському була дана аудієція і його було затримано на п'ять тижнів. Були взяті штурмом Умань, Стіна, Косниця, Тростянець і т. д., а через підданство — Брацлав, Могилів, Кальник, Шаргород і чимало інших міст. Хоч тоді уродзого Карвовського було відправлено і обіцяно, що турки повернуть все Поділля, крім Кам'янця, але турки домагалися певних міст в Україні. Ми однак, жаліючи великого пролиття християнської крові і багатьох душ, відкуплених дорогою кров'ю нашого Спасите-

ля і забраних в неволю, [обернених?] на поганську віру, будучи при цьому надихані плачем над неволею бідного християнства святого отця і його благословенням, зичимо обрати війну, щоб покласти здоров'я й життя на цій святій війні. Однак щоб цар й. мосьть, коли нам вже йдеться про спільну віру і спільний інтерес, інакше хотів діяти, не через калмиків і непевні диверсії запорозьких і донських козаків, але своїми сильними московськими військами і щоб інша була довіра між народами, з частою і відвертою кореспонденцією між вождями з обох сторін. Щодо цього пункту, то щоб ми могли довіряти і вірити, нехай цар й. мосьть сам подасть способи, але не такі, щоб тільки одній стороні була користь і доступ до таємниць. Ми з свого боку готові вжити всіх засобів. Щодо кореспонденції з вождями, то досі не було щирої, бо хоч цар й. мосьть писав, але наш резидент повідомив, що дано наказ Ромодановському, Трубецькому і задніпрському гетьману з столиці, щоб не зносилися довірко; і про частих посланих до нас послах, від яких ми не отримували жодної відповіді крім довгих титулів та [слів], що нібито ще не маємо указу або ще по них посилаємо. Було цього разів два, що на писану інструкцію не давалось жодної письмової відповіді, тільки голослівно відповідали. І тепер уродзоний Сколимовський, посланник Дмитра В[ишневецько]го, польного гетьмана, над Дніпром під Черкасами князя Ромодановського і під Каневом Димитрашка, і при них було військо як московського, так і козацького, понад двісті тисяч (що бачив на власні очі і вважай порахував). Згаданим вождям він повідомив про наш намір з'єднатися з ними не задля Львова, Поділля, руських країв, але України; для вигнання неприятеля не тільки нашого, але й московському і християнському ворогу, дати йому відсіч. Тоді посол був прийнятий вдячно, особливо військом, його вояки вітали, підносячи руки до небес і просячи Господа Бога, щоб християнські сили якнайшвидше злучились і дали відсіч цьому поганству в християнських краях і помстилися за невинно пролиту християнську кров. Тоді князь Ромодановський показуючи, що далі відступати не думає, цієї ж години при посланнику наказав окопуватися і протягом вважай одного дня були викопані окопи, бо жовніри охочо взялися за таку святу і побожну працю. Але на другий день зразу після від'їзду цього посланця, війська почали переправлятися за Дніпро і ці вали послужили хіба що для безпечнішої переправи. Оперлося тоді так потужне, з артилерією і всім воєним

реквізитом, військо аж під Ірклієвом (Herklém) у кількох милах за Дніпром. Коли ця відомість дійшла до турецького султана, то слухаючи її, він довго не міг цьому повірити, бо так турки були заскочені московським військом, що всі там з султаном вважали свої війська втраченими. Однак тоді не сумніваємось, що цей неприятель з усією потугою тепер обернеться проти нас, не маючи вже, що робити в Україні. Ми ж, хоч це так тяжко, бо сили непорівнянні, готові стати [до битви] і самі витримати, [поки] цар й.м. вже в міцне і таке, як належить зброєю і духом увійде в з'єднання з нами. Про це нам давати знати якнайшвидше, аби частіше у цьому місці отримувати пошту. Зичимо тоді відкласти головну справу, а це насамперед трактування про союз, або вже останню – чого сподіватися? Отримати декларацію, щоб наше згідно з їхньою відповіддю могли обмірковувати наміри Московських комісарів для переговорів з турками присилати тепер непотрібно, відкласти це до весни, а тепер і зимою доречніше, щоб зберегти це ніж сили знеможеного неприятеля, котрого воювати нам допоможе і наше небо. Нехай цар й. мость, якщо вже тепер не може дати більше війська, накаже тим, що при князю Ромодановському і при задніпрському гетьмані, щоб нас слухали. Побачить цар й. мость яку ми вчинимо послугу насамперед Господу Богу, а потім — всьому християнству. Ця акція принесе царю й. мості безсмертну славу своєму імені, а цьому поганству страх, що війна перенесеться вже на їхні власні землі. Ця трохи детальніша інформація робиться люб'язностями і вірностями вашим, бо пізніше відбудеться конференція, а це річ важлива. Тоді люб'язності і вірності ваші по можливості ці всі пункти панам московським комісарам якнайретельніше розяснити і по тому, що представлено, відібрати від них відповідь. Зичимо теж і вдруге цареві й. мость, щоб він якнайшвидше відправив послів до персидського шаха заради спільного союзу і якнайчастіше відомостями спонукали його до успіху справи. Ми б теж це охоче вчинили з свого боку, але відправлений через Москву кілька років тому наш посол досі не повертається. Бо вже рік всупереч міжнародному праву як в Астрахані він затриманий тамтешнім воєводою, на котрого можете люб'язності і вірності ваші перед пп. комісарами від нашого імені скласти скаргу. За цим зичимо доброго здоров'я.

(БЧ. ВР. № 174. Арк. 589–593. Копія кінця XVIII ст.)

№ 3

1674, жовтня 23. Брацлав. Лист короля Яна III до гетьмана Петра Дорошенка

Уродзоний вірно нам милий. Ніскільки не затримався вірність твоя в милості нашій батьківський, хоч з півдня приходиш до Вінниці [для] порятунку християнських народів, коли вірністю, зичливістю щиро обіцяєш честь фортуни, здоров'я і збереження України і говіння нагороджувати. Знаємо, що і Бог, наш Творець і Спас, відкриває пресвяті рани для спасіння людей і чимало грішних, покірно щиро зітхне. Тоді не (...) * і серце вірності твоєї відкриває наше серце всьому Війську і всій Україні. Хочемо почути чого ви, дідичні піддані власного і справжнього пана, сини однієї матері, милої вітчизни, будете вимагати від батьківської милості. Принаймні нашому маєстату донесено вдячне ваше підданство листами посольства через шляхетного військового товариша Момота. А як раніше, будучи ми ще гетьманом, обдумували у найясніших наших попередників права і вольності, так і тепер ми хочемо утвердити і якнайкраще уgruntувати їх. А щоб вашій вірності і всьому Війську було досконало відомо, посилаємо з свого боку до вірності твоєї велебного отця Шумлянського, львівського єпископа, з уродзоним Станіславом Морштиним, холмським підстолиєм, нашим дворянином і покоєвим полковником найяснішої нашої к[оролеви] мил[остивої] пані, для того, щоб те, що пишемо, вони ширше розповіли від нашого імені; запевняємо, що все вирішене з ними, вірність твоя донесеш через них, вкладеш в батьківське серце, тільки на доказ твоєї вірності й щирості. При цьому нодмінно зичим вірності твоєї доброго здоров'я.

Дано у Брацлаві 23 дня місяця грудня року Божого 1674, панування нашого 1 року.

(БЧ. ВР. № 174. Арк. 599–600. Копія кінця XVIII ст.)

№ 4

1674, листопада 29. Брацлав. Лист короля Яна III до литовських гетьманів М. К. Паца і К. Я. П. Саниги (регест)

З рукопису архіву короля Станіслава Августа. Ян III etc, etc, etc.

Вельможним люб'язно нам милі etc. Після вчорашньої перестороги щодо неприятеля і власних, котрі як (у) обережних вождів мусіли б бути, сьогодні від самих же немирівських міщан прийшла достовірна відомість: коли після старання і працювитій під Баром згубі з рикарством

умові, ми великодушні сподівалися від люб'язній в[ельможностей] в[аших] декларації і звичного військового духу про готовність до бою з неприятелем, з котрою ми ще не освоїли виданих Річчю Посполитою на затяги війська мільйонів. Аж після впертої (зжалься Боже) неохоті рицарства і швидше назад до відпочинку на зимових квартирах оберненому АФЕКТИ беремо пересторогу. Це нас дуже засмутило; не тільки розчарували Річ Посполиту, але до загибелі її наближаємо, бо її не тільки від ворогів не можемо закрити грудьми своїх синів, котрі на сеймах найбільше до цієї війни закликали Багато тижнів вона походами знищена, даремно послуги замість успіху рубці і не скоро... загальний... голод, йти пустою миль сто... якщо ж ані любов і синівський обов'язок щодо матері-своєї вітчизни, святих костелів, ані порятунок християнських душ, ані ім'я народу, сором або слава... вплине на люб'язних в. в. як вождів... вчинить же люб'язні в. в. з вродженої любові до РП і для слави своїх імен.

Щодо гарнізонів у Брацлаві, не думаємо, щоб мав боронити провіант вельможний серадзький воєвода, як і в Барі її не боронили. Але мав пильнувати, щоб бідних людей не мучили, не пекли, як бувало в різних місцях, щоб найгіршим прикладом така жорстокість не перешкодила підданству інших міст. За цим доброго здоров'я etc. (БЧ. ВР. № 174. Арк. 553–555. Копія кінця XVIII ст.)

№ 5

1682, вересня 15. Золочів. Лист Яна III Собеського до польного гетьмана литовського, віленського воєводи Казимира Яна Павла Сапіги

Jan III (далі йде повний королівський титул. — Ю. М.).

Jaśnie wielmożny uprzejmie nam miły.

Jako P. Bóg poszczęścił wojskom cesarza j.mści nad tureckimi, wyrozumiesz uprz. w. z przydanej tu copiej, a oraz uważysz jako się tam turcy teraz brać zechcą do pokoju. Pewnie się tam z kierują za сприятливих умов, а нас jako łacniejszych на рękę swoje będą chcieli zapomnieć. Rzecz bowiem osobliwej uwagi godna, co to jest, że w tak wielkich swoich z tamtej strony утрудненнях, gdzie się im prawie już do serca zbliżają, а przecie się temi siłami, które tu dla Kamieńca z tak wielką pilnością trzymają, ratować nie chcą і волу się tracic і губиць, niżeli tu zapomnieć, а przynamni на jakikołwiek czas odbieżeć Kamieńca. Zkąd się dochodzić może, jeżeli го łacno oddać chcą. Co wszystko uprz. w.

doskonale і вчасно бути розсудженим możesz, któremu dobrego od P.Boga życzymy zdrowia. Dan w Złoczowie dnia 22 miesiąca września 1682 p.n. 15.

Jan król.

Adpeca: Jaśnie wielmożne[mu] Kazimierzowi Sapiezie, wojewodzie wileń[skiemu], hetmanowi p[olnemu] litt[ewskiemu], uprzej[mie] nam miłemu. (БПАН. ВР. № 353. Арк. 115. Оригінал)

№ 6

1686, березня 21. Жовква. Лист короля Речі Посполитої Яна III Собеського до польного гетьмана литовського, віленського воєводи Казимира Яна Павла Сапіги.

Jan III (далі йде повний королівський титул. — Ю. М.).

Jaśnie wielmożny uprzejmie nam miły.

Nie przestaje nas Rzym zagrzewać do jak najprętszej campaniej. Swiežo teraz przysedł respons przez umyślnego naszego curiera od ojca św., który lubo się wymawia wielkimi витратами, а маґемі прибутками з десятини, obiecuje jednak takowąż summą, co і roku przeszłego, wojska nasze posiłic і pieniądze już przez Amsterdam przeprawują. J.m. ks. nuncyusz, który tu jest præsens, gdyśmy z nim ekspostulowali о wojsko W. Ks. L., odpowiedział, że і на то wojsko lubo го większa część przeszłej campagniej nie była in opere belli, udzieli tej ojca św. щедрости, ale aż wszystko w tych tu w obozie stanie krajach. Tata-skie zagony nie ustają tak z Kamieńca, jako z Budziaku і Białogrodu. Teraz się wielkiego на днях spodziewamy, gdyż niemała część орды prowadzi paszę nowego Kamieńca, mając ordinans od Porty, aby нас ustawicznymi infestowali zagonami і byłe się trawa pokazała, han sam z paszą, który teraz był на Kamieńcu, а seraskierem uczyniony, pójdzie prosto pod Kamieniec, aby się wojskom naszym kupic nie dopuszczali. Jakośmy tedy tak wie razy pisali, так і teraz тоż powtarzamy, aby się wojska litewskie ruszały, nie czekając trawy. Dosyc że kiedy tu staną, już trawę zastaną. Co imieniem miłości chrześciańskiej, ojczyzny і cokołwiek в niej найдорожчого jest, jak najpręcej załecając, dobrego uprz. wej. od Pana Boga życzymy zdrowia.

Dan в замку naszym Zółkiwskim dnia 21 mca marca roku Pańskiego 1686 panow[ania] n[aszego] 12.

Jan król.

Adpeca: Jaśnie wielmożnemu Kazimierzowi Sapiezie, wojewodzie wileńskiemu, hetmanowi W ks.L[itewskiemu], uprzejmie nam miłemu.

(БПАН. ВР. № 353. Арк. 95. Оригінал)

№ 7

1688, вересня 22. Зборів. Лист Яна III Собеського до польного гетьмана литовського, віленського воєводи Казимира Яна Павла Сапіги

Jan III (далі йде повний королівський титул. — Ю. М.)

Jaśnie wielmożny uprzejmie nam miły.

Posyłając uprz. wej. циркуляри, a oraz list z відомого предмету żalu naszego, nic nie wątpimy, że tyle pokazać zechcesz z affectu swojego zasobów (?), ile my już przyjęli o szczerzej i prawdziwej

uprz. wej. ku nam przychylność. Z Moskwy jakie nas doszły wiadomości покажуть uprz. wej. od wielmożnego wojewody ruskiego. A teraz dobrego uprz. wej. od Pana Boga żeczemy zdrowia.

Dan w Zborowie dnia 22 miesiąca septembra roku Pańskiego 1688 panowania naszego 14 roku.

Jan król.

Адреса: “Jaśnie wielmożne[mu] Kazimierzowi Sapiezie, wojewodzie wileń[skiemu], hetmanowi p[olnemu] litt[ewskiemu], uprzej[mie] nam miłemu. 1688.

(БПАН. ВР. № 353. Арк. 111. Оригінал)

Bibliographic References

Doroshenko, D. *Hetman Petro Doroshenko*. New-York, 1985.

Grabowski, A. *Ojczyście spominki w pismach do dziejów dawnej Polski*. T. 2. Kraków, 1845.

Mytsyk, Yu. “Z dokumentatsii hetmana Petra Doroshenka”. V *Na poshanu 80-richchia profesora Teodora Matskiva*. Kyiv, 1990.

Smolii, V., & V. Stepankov. *Petro Doroshenko. Politychnyi portret*. Kyiv, 2011.

Sobieski, J. *Listy do żony Marii Kazimierzy*. Kraków, 1860.

— — —. *Listy do Marysieńki*. T. 1–2. Warszawa, 1973.

Wójcik Z. *Jan Sobieski 1629-1696*. Warszawa, 1983.

Y. Mytsyk

FROM THE RECORDS OF THE KING OF THE POLISH-LITHUANIAN COMMONWEALTH JAN III SOBIESKI

The publication presents seven documents by King Jan III Sobieski of the Polish-Lithuanian Commonwealth discovered in Polish archives. They are being brought into scholarly circulation for the first time. The accompanying text analyzes the documents, which shed additional light on Ukrainian-Polish diplomatic relations and the Rzeczpospolita's struggle against the Turkish invasion in the 70s and 80s years of the seventeenth century.

Keywords: Polish-Lithuanian Commonwealth, Hetmanate, Cossacks, diplomacy, sources, epistles.

Матеріал надійшов 20.12.2023

Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0)